

Turkish Studies

Economics, Finance, Politics

Volume 14 Issue 3, 2019, p. 1045-1056
DOI: 10.29228/TurkishStudies.23302
ISSN: 2667-5625
Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ *Received/Geliş:* 01.06.2019

✓ *Accepted/Kabul:* 10.09.2019

✍ *Report Dates/Rapor Tarihleri:* Referee 1 (22.07.2019)-Referee 2 (23.07.2019)

This article was checked by intihal.net.

ASİMETRİK BİLGİ ÇERÇEVESİNDE HANE HALKI HARCAMALARI VE GÜVEN İNDEKSLERİNİN ULUSLARARASI TİCARET ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: İTHALAT VE İHRACAT PERSPEKTİFİNDEN BAKIŞ

*Işıl TELLALBAŞI MENGÜÇ**

ÖZ

Uluslararası ticaret her geçen gün önemi artan, ülkelerin iç ekonomik göstergeleri üzerinde de önemli etkilere sahip olan bir olgudur. Günümüzde ticaretin giderek daha küresel bir yapıya dönüştüğü düşünüldüğünde, uluslararası ticaretin makroekonomik göstergeler ile olan ilişkisinin, asimetrik bilgi çerçevesinde incelenmesinde yarar vardır. Literatürde her ne kadar uluslararası ticaret ve asimetrik bilgi teorisi pek çok araştırmaya konu olsa da, uluslararası ticareti asimetrik bilgi çerçevesinde ele alan yeterli çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle araştırmada, hane halkı harcamaları ile güven indekslerinin uluslararası ticaret üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmada veri seti olarak Dünya Bankasının 2018 Yılı Türkiye uluslararası ticaret veri seti ile Merkez Bankasından alınan güven indeksleri arasındaki ilişki ithalat ve ihracat perspektifinden incelenmiştir. Araştırma verilerinin birim kök ve eş bütünleşme testleri yapılmış, ardından ilişkiisel tarama ve nedensellik testleri yapılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre uluslararası ticaret verileri bağlamında ithalat ve ihracat verileri, ülke içerisindeki ekonomiyi düzenleme ve likidite sağlama bakımından hane halkı harcamalarını doğrudan etkilemektedir. Ancak güven indeksi için aynı durum sözü konusu değildir. Hem ithalat verileri, hem de ihracat verileri güven indeksini etkilememektedir. Bu çerçevede uluslararası ticarete özellikle ithalat verilerinin, hane halkı harcamalarını olumlu yönde ve dolaylı olarak etkiledikleri ifade edilebilir. Klasik ekonomik yaklaşımda, ithalat

* Dr. Öğr. Üyesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, E-posta: isiltel@gmail.com

verilerinin güveni azaltması ve ihracat verilerinin güveni artırması beklenmektedir. İthalat, ihracata bağımlılığın göstergeleridir ve ihracat, üretimde bir artış olduğunu göstermektedir. Öte yandan, araştırma bulgularına göre bu yaklaşım Türkiye'ye uygun değildir, çünkü güven endeksleri uluslararası ticareti etkilememektedir.

Anahtar Kelimeler: Asimetrik bilgi, uluslararası ticaret, güven indeksi, hane halkı harcamaları.

THE EFFECTS OF HOUSEHOLD SPENDING AND CONFIDENCE INDICES ON INTERNATIONAL TRADE IN THE CONTEXT OF ASYMMETRIC INFORMATION: FROM AN IMPORT AND EXPORT PERSPECTIVE

ABSTRACT

International trade is a phenomenon that has a significant impact on day by day domestic economic indicators. Given that trade has become an increasingly global structure, the relationship between international trade and macroeconomic indicators should be examined in the context of asymmetric information. Although international trade and asymmetric information theory have been the subject of much research in the literature, there are not enough studies to examine international trade in asymmetric information. The aim is therefore to examine the impact of budgetary expenditure and confidence indices on international trade.

In the research Data collected from World Bank database for Turkey and relationship between import and export confidence index with central bank record were examined from the point of view of international trade. For the research data, unit root and co-integration tests were performed, followed by relational screening and causal tests.

According to the findings of the study, import and export data in the context of international trade data directly affect household expenditures in terms of regulation of economy and liquidity within the country. However, this is not the case for the confidence index. Both import data and export data do not affect the confidence index. In this context, it can be stated that especially import data in international trade affect household expenditures in a positive and indirect way. In the classical economic approach, import data are expected to reduce confidence and export data increase confidence. Imports are indicators of dependence on exports, and exports indicate an increase in production. On the other hand, according to the research findings, this approach is not applied to Turkey; indices of trust do not affect international trade.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction and purpose of the study

In classical economic discourses, the balance between liquidity entering the country and liquidity exiting the country, current account

deficits, and the difference between imports and exports has been seen as indicators affecting the domestic economic system. On the other hand, it can be argued that many international indicators, such as war or terror, have affected the entire global economy.

Asymmetric information theory, first outlined by Akerlof, is described as a panic for monetarists as information asymmetry will worsen banks' balance sheets, resulting in difficulties for banks to make credit ratings and stock companies fall in value. The most important feature of asymmetric information theory is that it can successfully explain crisis theories that classical economic discourses and approaches cannot explain, and that it can reduce macroeconomic indicators to confidence indices, bank balances and stock market indices. Therefore, when asymmetric information theory is considered to be one of the most valuable models developed in the field of economics and successful in predicting and interpreting the economic structure of the information society, it can be said that confidence indices, which are the catalyst for the process, are important. In this study, it aims to examine the relationship between import and export data and confidence and household expenditure indices as indicators of international trade. The aim of this study is to find out how international trade affects confidence indices and how this is reflected in household expenditures.

Conceptual framework

Asymmetric information theory deals with one of the most basic, but also the most realistic, assumptions of neoclassical theory - perfect knowledge. An important impulse in the creation of the neo-classicist model was the attempt to reconcile knowledge in the social sciences with a state of knowledge that was largely consistent with the knowledge of the natural and especially natural sciences. Mathematics seemed to be the key to deciphering the secrets of the physical world, so it seemed reasonable to assume that it might be the key to deciphering the secrets of the economic world. The employment of the economy with physical "products" has shown a direct goal for physics, which shows that by adopting a characteristic tool for physics it can be successfully used in economics. Science did not find it necessary to evaluate the effects of its own observation process, and it was held that economists were not responsible for such complications (Spread, 2015).

In the modern world, different economies have become interdependent. It is not possible to find a closed economy today. All the economies in the world have somehow opened outwards. However, the degree of openness varies from country to country. So no country is completely self-sufficient in the modern world. Trade is an international transformation of goods, inputs and technologies that fundamentally promote prosperity in two ways. It expands markets to produce a country beyond its borders, and better markets can be found through exports. Imports provide goods, inputs and technologies that are either not available or only available at higher prices to make consumers happier (Vijayasri, 2013).

With regard to international trade, the fact that Asian markets and the US, and especially the Fed's decisions, affect many economic systems, especially in our country, shows that monetarists are now

becoming more global and their panic is affecting not only domestic but also international markets. . In addition, the fact that today's capital is directly and easier to make international investments through financial institutions suggests that asymmetric information theory is actually sufficient to explain and measure the effects of monetary panic at the international level (Vijayasri, 2013; Sun ve Heshmati, 2010; Love and Lattimore, 2009).

Methods

The research model seeks to examine how and how imports and exports affect the confidence index, and then determine how it affects household costs.

E-views 7.0 and SPSS 17.0 for Windows software were used to analyze the survey data. Before analyzing the data set, whether the root unit was present in the data set and the values of co-integration and autocorrelation were examined. Subsequently, Spearman's rho correlation analysis was used for relational screening analyzes, and Granger Causality tests were performed for causality analysis. All analyzes were performed at the lower confidence limit of 95% intervals and at the 0.05 significance level.

Findings and discussion

Turkey does not have a significant impact on consumer confidence in the data export index. Regression results analysis, Turkey exports also did not predict the data show the consumer confidence index significantly. In other words, exporting data to Turkey, the consumer confidence index data cannot predict statistically significant. When analyzing the regression model between import data and household expenditures, it can be seen that the import data have no effect on the household. In other words, importing data into Turkey cannot predict a statistically significant level of household consumption. data on exports make household expenditure statistically significant.

In the classical economic approach, import data are expected to reduce confidence and export data increase confidence. Imports are indicators of dependence on exports, and exports indicate an increase in production. On the other hand, according to the research findings, this approach is not applied to Turkey, indices of trust do not affect international trade. The fact that household expenditures depend on exports shows that the data set and the research method are reliable in terms of expenditure equilibrium, while the results of the analysis show that classical economic discourses are no longer valid.

Conclusion

The fluctuations in recent years with us and the negativity, especially foreign exchange, have raised a serious issue of confidence. The results of the study reveal that imports or exports have no effect on confidence. Moreover, the positive and meaningful relationship between household income and export data shows that macroeconomic indicators are compatible but that economic indicators are not sufficiently effective in terms of confidence.

Keywords: Asymmetric information, international trade, confidence index, budget expenditure.

1. Giriş

İletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerle birlikte güvenlik algısının da değişmesiyle birlikte (Pekdoğan, 2018), sermayenin uluslararası dolaşımı daha kolay hale gelirken, doğrudan yabancı yatırımlarla başlayan bu süreçte öncelikle Çok Uluslu Şirketler, ardından küresel şirketlere geçiş yaşanmıştır. Günümüzde ise internet üzerinden alışveriş ve pazarlama faaliyetlerinin artması, farklı ülkelerin ve bölgelerin makroekonomik yapılarının üzerinde, daha büyük bir ekonomik sistem meydana getirmiştir. Bir anlamda küresel ekonomik sistem olarak adlandırılacak olan bu yeni yapıda, ülkelerin ithalat ve ihracatlarının büyük önem kazandığı bir döneme girilmiştir (Vijayasri, 2013; Sun ve Heshmati, 2010; Love and Lattimore, 2009).

Klasik ekonomik söylemlerde, ülke içerisine giren likidite ve ülke dışına çıkan likidite arasındaki denge, cari açık ve ithalat ile ihracat arasındaki farklar ülke içi ekonomik sistemi etkileyen göstergeler olarak görülmekteydi (Özek, 2019; Şeyranlıoğlu ve Karavardar, 2019; Yücesan ve Öksüz, 2019). Öte yandan, günümüzde uluslararası pek çok göstergenin, yaşanan savaş ya da terör gibi olumsuz olayların da tüm dünya ekonomisini etkilediği, domino etkisi olarak da nitelendirilen gelişmelere bakıldığında, küresel ekonomik yapının giderek daha belirgin hale geldiğini ifade etmek mümkündür.

Asimetrik bilgi teorisi, ilk olarak Akerlof tarafından ortaya atılan, monetaristlerin bilgi asimetrisi nedeniyle yaşayabilecekleri paniklerin öncelikle bankaların bilançolarında bozulmaya neden olacağını, bunun sonucunda da bankaların kredi tayinlaması yapmakta güçlük çekeceklerini ve bankalardan kredi almakta zorlanan şirketlerin borsadaki değerlerinin düşmesi ile borsanın çökeceğini ortaya atan bir yaklaşımdır. Asimetrik bilgi teorisinin en önemli özelliği, klasik ekonomi söylemleri ve yaklaşımlarının açıklayamadığı kriz teorilerini başarı ile açıklayabilmesi ve makroekonomik göstergeleri güven indeksleri, banka bilançoları ile borsa endeksine indirgeyebilmiş olmasıdır. Dolayısıyla asimetrik bilgi teorisinin günümüzde ekonomi alanında geliştirilen en geçerli modellerden birisi olduğu ve bilgi toplumu ekonomik yapısını öngörmeye ve yorumlamada başarılı olduğu düşünüldüğünde, sürecin katalizörü olan güven indekslerinin önem arz ettiği ifade edilebilir (Spread, 2015; Bar-Isaac vd, 2014; Izquierdo ve Izquierdo, 2007; Auronen, 2003).

Yapılan bu araştırmada, uluslararası ticaretin göstergesi olarak ithalat ve ihracat verileri ile güven indeksleri ve hane halkı harcamaları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada bu sayede, uluslararası ticaretin güven indekslerine ne yönde etki ettiğinin, bunun ise hane halkı harcamalarına nasıl yansıtıldığının ortaya koyulması amaçlanmaktadır.

2. Kavramsal Çerçeve

Araştırmanın bu bölümünde, öncelikle uygulama aşamasına temel bilgiler teşkil etmesi bakımından, uluslararası ticaret ve asimetrik bilgi teorisine genel olarak değinilmiştir.

2.1. Asimetrik Bilgi Teorisi

Asimetrik bilgi kavramı ilk olarak 1970 yılında George A. Akerlof'un "Limonlar" Pazarı: Kalite Belirsizliği ve Piyasa Mekanizması" adlı makalesinde ortaya atılmıştır. Çalışmada Akerlof, otomotiv pazarının örneğini kullanarak asimetrik bilgi teorisini geliştirmiştir. Teorinin temel argümanı, birçok pazarda alıcının bir mal kategorisinin değerini ölçmek için pazar istatistiklerini kullanmasıdır. Bu nedenle, alıcı belirli bir ürün hakkında daha doğru bilgiye sahipken, tüm pazarın ortalamasını görmektedir. Akerlof'a göre, bu bilgi asimetrisi, satıcıya ortalama pazar kalitesinin altındaki malları satmaya teşvik etmektedir (Auronen, 2003).

Asimetrik bilgi teorisi, neoklasik teorisinin en temel fakat aynı zamanda en gerçeküstü varsayımlarından birini - mükemmel bilgiyi ele alır. Neo-klasik modelin yaratılmasında önemli bir dürtü, sosyal bilimlerdeki bilgiyi, büyük ölçüde doğa bilimleri ve özellikle de doğa bilimleri bilgisine karşılık gelen bilgi durumuyla bağdaştırmaya çalışmaktır. Matematik, fiziksel dünyanın sırlarını deşifre

etmenin anahtarı gibi görünüyordu ve bunun ekonomik dünyanın sırlarını deşifre etmenin anahtarı olabileceğini varsaymak makul görünüyordu. Ekonominin fiziksel "ürünler" ile istihdamı, fiziğe doğrudan bir hedef göstermiştir ve bu, karakteristik fizik aracının benimsenmesinin ekonomide başarılı bir şekilde kullanılabilmesini göstermektedir. Bilim, kendi gözlem sürecinin etkilerini değerlendirmeyi gerekli görmemişti ve ekonomistlerin bu tür komplikasyonlarla yüklenmesinin bir nedeni olmadığı görülmüştür (Spread, 2015).

Asimetrik bilgi varsayımlarında, bilgi sahibi olmayan alıcılar, bir ürünü satın almadan önce kaliteyi ayırt edemediğinden, ortalama ve beklenen kalitenin bir fonksiyonu olacak olan yüksek kaliteli ve düşük kaliteli ürünlerin aynı fiyattan satılmasını bekler. Düşük kaliteli ürünleri belirli bir fiyata satmak daha karlı olduğu için, düşük ürünlerin piyasayı giderek daha fazla işgal etmesi beklenir. Bu süreç, piyasadaki ürünlerin ortalama kalitesini ve dolayısıyla alıcıların kalite beklentilerini ve piyasa fiyatını düşürür (Izquierdo ve Izquierdo, 2007).

Klasik literatürde asimetrik seçimde asimetrik bilginin yapısı iki açıdan kısıtlayıcıdır. İlk olarak, piyasa katılımcılarının derecelendirmelerinin tümü, temel bir ölçek türünün artan işlevlerindedir. Akerlofta (1970) otomobilin kalitesi, Rothschild ve Stiglitz'de (1976) kaza olasılığı ve Greenwald'de (1986) çalışanın üretkenliği tek boyutludur. İkincisi, halka açık hiçbir bilgi yoktur. Bilgilendirilmiş tarafın tipini bildiği ve bilgisiz tarafın hiçbir şey bilmediği varsayılmaktadır (Bar-Isaac vd, 2014).

2.2. Uluslararası Ticaret ve Sermayenin Uluslararası Dolaşımı

Modern dünyada, farklı ekonomiler birbirine bağımlı hale gelmiştir. Bugün kapalı bir ekonomi örneği bulmak mümkün değildir. Dünyadaki bütün ekonomiler bir şekilde dışa açılmıştır. Ancak, açıklık derecesi ülkeden ülkeye değişmektedir. Böylece, modern dünyada hiçbir ülke tamamen kendi kendine yeterli değildir. Ticaret, temel olarak refahı iki şekilde destekleyen malların, girdilerin ve teknolojilerin uluslararası bir dönüşümüdür. Bir ülkenin üretimleri için pazarları ülke sınırlarının ötesine uzatır ve ihracat yoluyla daha iyi pazarlar bulunabilir. İthalat, tüketicilerin daha mutlu olması için ya mevcut olmayan ya da sadece daha yüksek fiyatlarla temin edilebilen mallar, girdiler ve teknolojiler sağlar. (Vijayasri, 2013).

Ampirik olarak, uluslararası ticaretin, sermaye birikimini, sınai yapı gelişimini, teknolojik gelişmeleri ve kurumsal gelişmeleri teşvik ederek ekonomik büyümeyi olumlu yönde etkilediğine dair iyi kanıtlar olduğu görülmektedir. Özellikle, iç piyasada bulunmayan artan sermaye ve ara ürün ithalatı, üretim verimliliğinde artışa yol açabilir. İhracatı teşvik ederek uluslararası pazara daha aktif katılım, daha yoğun rekabete ve verimliliğin artmasına neden olmaktadır (Sun ve Heshmati, 2010).

Aslında her ülkenin, ekonomilerin bir şey üretmek ve satmak için uluslararası pazarlara ihtiyacı vardır. Çoğu uluslararası ticaret, daha büyük ölçekte gerçekleşmektedir. Mikroişlemciler ve elektronik cihazlardaki yazılımlardan gıdalardaki tahıl ürünlerine kadar, bu ürünlerin ticareti daha küresel bir yapıya sahiptir. Uluslararası pazarın olmadığı durumda, piyasaların küçültülmesi ve mal fiyatlarındaki artış, iş ve yaşam standartlarının dayandığı ekonomik büyümeye zarar vermektedir (Love and Lattimore, 2009).

2.3. Uluslararası Ticarete Asimetrik Bilgi Teorisi

Uluslararası ticaret günümüzde giderek artan öneme sahip olan bir konudur. Ekonomik sistemlerin geçmişteki kapalı yapısı öncelikle sermayenin serbest dolaşıma başlamasıyla birlikte yerini daha açık ekonomik sistemlere bırakırken, sonrasında yaşanan gelişmeler, ekonomik sistemleri adeta birbirine bağımlı hale getirmiş ve giderek daha küresel ve geniş bir ekonomik sistemi meydana getirmiştir. Buradan hareketle, bir ekonomik sistem üzerinde yaşanan değişikliklerin, diğerlerini de etkilediği ve domino etkisi olarak nitelendirilen olgular ekonomi literatürüne girmiştir.

Asimetrik bilgi teorisi, aslında tüm ekonomik süreçlerin başında, monetarist paniklerinin olduğunu öne sürmektedir. Monetarist panikleri önce banka bilançolarının bozulmasına, ekonomik sistem içerisinde likidite sorununun yaşanmasına, ardından da likidite sorununun şirketleri etkilemesi nedeniyle üretimden istihdama, harcamalardan cari açık ve ödemeler dengesine kadar birçok ekonomik göstereyi de etkilemektedir. Dolayısıyla aslında asimetrik bilgi teorisini bir anlamda, “paranın yastık altına girmesi” ile “yastık altından çıkıp ekonomik döngüye girmesi” biçiminde bir sürece odaklandığını ifade etmek mümkündür.

Uluslararası ticarete ise Asya piyasaları ile ABD ve özellikle FED kararlarının ülkemiz başta olmak üzere birçok ekonomik sistemi etkilemesi, monetaristlerin artık daha küresel yapıya kavuştuklarını ve bunların paniklerinin, sadece iç pazarları değil, uluslararası pazarları da etkilediğini göstermektedir. Buna ilave olarak günümüzde finansal kurumlar aracılığıyla sermayenin uluslararası yatırıma doğrudan ve geçmişe göre daha kolay bir şekilde girmesi, asimetrik bilgi teorisinin aslında uluslararası anlamda da, monetarist paniklerini açıklamada ve bunların etkilerini ölçmede yeterli olduğuna işaret etmektedir (Vijayasri, 2013; Sun ve Heshmati, 2010; Love and Lattimore, 2009).

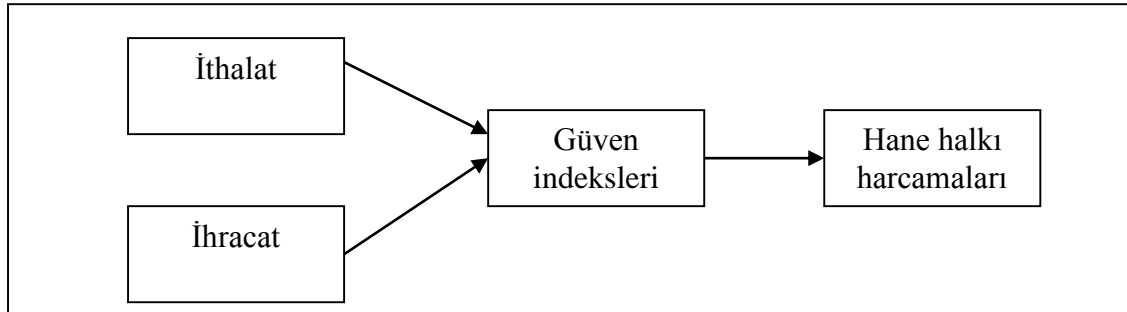
Kısaca özetlemek gerekirse asimetrik bilgi teorisi, farklı iç piyasaların bir araya gelerek oluşturduğu makroekonomik göstergeler ötesi bir uluslararası ticaretin ve pazar savaşlarının yaşandığı günümüzde, ortaya çıkan bu yeni ekonomik modelin anlaşılmasında ve entegrasyonunda etkili ve önemli bir role sahip olabilir. Bundan ötürü, ekonomik sistemlerin küresel bir yapıya kavuştuğu günümüzde, yaşanan gelişmeleri ve ekonomik etkileri de küresel bağlamda ele almak gerekir.

3. Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde model, problem durumu, hipotezler ve araştırmada kullanılan analiz yöntemlerine yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmanın modeli Şekil 1’deki gibidir.

Araştırma modelinde ithalat ve ihracat verilerinin güven indeksini nasıl ve ne yönde etkilediğinin incelenmesi, ardından da bunun hane halkı harcamalarına ne yönde etki ettiğinin ortaya koyulması amaçlanmıştır.

3.2. Problem Durumu

Araştırmada temel olarak uluslararası ticaret ile güven indeksleri arasındaki ilişkinin ne yönde olduğu ve bunun hane halkı harcamalarına ne yönde etki ettiğinin araştırılması amaçlanmıştır, bu çerçevede aşağıdaki soruya yanıt aranmıştır:

“İthalat ve ihracat verileri güven indekslerini ve hane halkı harcamalarını ne yönde etkilemektedir?”

3.3. Hipotezler

Araştırmada aşağıdaki hipotezlere yanıt aranmıştır:

H₁: Türkiye'nin ithalat verileri, tüketici güven indeksi verilerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H₂: Türkiye'nin ihracat verileri, tüketici güven indeksi verilerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H₃: Türkiye'nin ithalat verileri, hane halkı harcamalarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H₄: Türkiye'nin ihracat verileri, hane halkı harcamalarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamaktadır.

3.4. Analiz Yöntemleri

Araştırma verilerinin analizinde, E-views 7.0 ve SPSS 17.0 for Windows paket programları kullanılmıştır. Veri setinin analizinden önce, veri setinde birim kök bulunup bulunmadığı ve eş bütünleşme ile otokorelasyon değerlerine bakılmıştır. Daha sonra veriler arasında ilişkiyi tarama analizleri için Spearman's rho korelasyon analizi, nedensellik analizi için ise Granger Nedensellik testleri yapılmıştır. Tüm analizler %95 güven aralığı alt sınırında ve 0.05 anlamlılık düzeyinde gerçekleştirilmiştir.

4. Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, veri setinin tanımlanması, eş bütünleşme ve birim kök testleri, ilişkiyi tarama ve nedensellik testi sonuçlarına yer verilmiştir.

4.1. Veri Seti

Araştırmada kullanılan parametrelerin Dünya Bankası veri seti kodları Tablo 1'deki gibidir.

Tablo 1: Araştırmada kullanılan ithalat ve ihracat verileri ve kodları

	İthalat Verileri ve Kodları		İhracat Verileri ve Kodları
E1	Merchandise exports to low- and middle-income economies within region (% of total merchandise exports)	I1	Merchandise imports from low- and middle-income economies in Sub-Saharan Africa (% merchandise imports)
E2	Merchandise exports by the reporting economy (current US\$)	I2	Merchandise imports from low- and middle-income economies in South Asia (% of total merchandise imports)
E3	Merchandise exports by the reporting economy, residual (% of total merchandise exports)	I3	Merchandise imports from low- and middle-income economies in Middle East & North Africa (% of total merchandise imports)
E4	Merchandise exports to low- and middle-income economies in Sub-Saharan Africa (% of total merchandise exports)	I4	Merchandise imports from low- and middle-income economies in Latin America & the Caribbean (% of total merchandise imports)
E5	Merchandise exports to low- and middle-income economies in South Asia (% of total merchandise exports)	I5	Merchandise imports from low- and middle-income economies in Europe & Central Asia (% of total merchandise imports)
E6	Merchandise exports to low- and middle-income economies in Middle East & North Africa (% of total merchandise exports)	I6	Merchandise imports from low- and middle-income economies in East Asia & Pacific (% of total merchandise imports)
E7	Merchandise exports to low- and middle-	I7	Merchandise imports from low- and middle-

	income economies in Latin America & the Caribbean (% of total merchandise exports)		income economies outside region (% of total merchandise imports)
E8	Merchandise exports to low- and middle-income economies in Europe & Central Asia (% of total merchandise exports)	I8	Merchandise imports from high-income economies (% of total merchandise imports)
E9	Merchandise exports to low- and middle-income economies in East Asia & Pacific (% of total merchandise exports)	I9	Merchandise imports (current US\$)
E10	Merchandise exports to low- and middle-income economies outside region (% of total merchandise exports)	I10	Merchandise imports from economies in the Arab World (% of total merchandise imports)
E11	Merchandise exports to high-income economies (% of total merchandise exports)	I11	Ores and metals imports (% of merchandise imports)
E12	Merchandise exports (current US\$)	I12	Manufactures imports (% of merchandise imports)
E13	Merchandise exports to economies in the Arab World (% of total merchandise exports)		
E14	Ores and metals exports (% of merchandise exports)		
E15	Manufactures exports (% of merchandise exports)		

4.2. Eş Bütünleşme ve Birim Kök Testleri

Araştırmada her bir veri için birim kök ve eş bütünleşme testleri yapılmıştır. Test sonucunda E1, E2, E11, E12, I9, I10, I11 ve I12 verileri birim kök içermeyip, analize uygundur. Bu nedenle araştırma regresyon analizlerinde bu veriler kullanılmıştır.

4.3. İlişkisel Tarama Testleri

İlişkisel tarama testinde ilk olarak araştırmanın birinci hipotezi sınanmıştır.

H₁: Türkiye'nin ithalat verileri, tüketici güven indeksi verilerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamaktadır.

Tablo 2: Türkiye'nin ithalat verileri ve tüketici güven indeksi modeli

Model		Standart olmayan katsayılar		Standart katsayılar	t	p
		B	Std. Hata	Beta		
1	(Sabit)	141,508	79,738		1,775	,327
	E1	-1,200	2,391	-,606	-,502	,704
	E2	-151,272	409,082	-2,436	-,370	,775
	E11	-1,288	1,014	-1,422	-1,270	,425
	E12	16,577	40,662	2,680	,408	,754
R ² =0.394; F=1.812						

Tablodaki verilerden de görüleceği gibi, Türkiye ihracat verilerinin tüketici güven indeksine anlamlı bir etkisi yoktur. Araştırmada diğer E1, E2...E15 verilerinin de, regresyon modelindeki verilerden türetildiği düşünüldüğünde, araştırmanın birinci hipotezi reddedilmiştir.

Araştırmanın ikinci hipotezi aşağıdaki gibidir.

H₂: Türkiye'nin ihracat verileri, tüketici güven indeksi verilerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamaktadır.

Tablo 3: Türkiye'nin ihracat verileri ve tüketici güven indeksi modeli

Model		Standart olmayan katsayılar		Standart katsayılar	t	p
		B	Std. hata	Beta		
1	(Sabit)	1276,072	358,105		3,563	,174
	I9	-97,564	31,545	-5,131	-3,093	,199
	I10	35,909	10,710	6,986	3,353	,185
	I11	-45,502	13,724	-9,177	-3,316	,186
	I12	-13,024	3,778	-15,900	-3,447	,180
R ² =0.865; F=9.036						

Regresyon analizi sonuçları, Türkiye'nin ihracat verilerinin de tüketici güven indeksini anlamlı derecede yordamadığını göstermektedir. Bu nedenle araştırmanın ikinci hipotezi de reddedilmiştir. Diğer bir ifadeyle, Türkiye'nin ihracat verileri, tüketici güven indeksi verilerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamamaktadır.

Araştırmanın üçüncü hipotezi aşağıdaki gibidir.

H₃: Türkiye'nin ithalat verileri, hane halkı harcamalarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamaktadır.

Tablo 4: Türkiye'nin ithalat verileri ve hane halkı harcamaları modeli

Model		Standart olmayan katsayılar		Standart katsayılar	t	p
		B	Std. hata	Beta		
1	(Sabit)	-2,597E9	1,667E9		-1,557	,363
	E1	2173822,108	5,001E7	,025	,043	,972
	E2	1,208E9	8,555E9	,450	,141	,911
	E11	4,128E7	2,121E7	1,054	1,947	,302
	E12	-7,732E7	8,503E8	-,289	-,091	,942
R ² =0.858 F=8.571						

İthalat verileri ile hane halkı harcamaları arasındaki regresyon modeli incelendiğinde, ithalat verilerinin hane halkı üzerinde etkisinin olmadığı görülmektedir. Bu nedenle araştırmanın üçüncü hipotezi reddedilmiştir. Diğer bir ifadeyle, Türkiye'nin ithalat verileri, hane halkı harcamalarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamamaktadır.

Araştırmanın dördüncü hipotezi aşağıdaki gibidir.

H₄: Türkiye'nin ihracat verileri, hane halkı harcamalarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamaktadır.

Tablo 5: Türkiye'nin ihracat verileri ve hane halkı harcamaları modeli

Model		Standart olmayan katsayılar		Standart katsayılar	t	p
		B	Std. hata	Beta		
1	(Sabit)	-3,268E10	8,210E8		-39,801	,016
	I9	2,581E9	7,232E7	3,138	35,682	,018
	I10	-8,452E8	2,455E7	-3,801	-34,420	,018
	I11	1,228E9	3,146E7	5,725	39,023	,016
	I12	3,547E8	8661624,816	10,010	40,945	,016
R ² =0.998 F=3305.326						

Regresyon analizi sonuçlarına göre ihracat verileri, hane halkı harcamalarını istatistiksel olarak anlamlı derecede yordamaktadır. Bu nedenle araştırmanın son hipotezi kabul edilmiştir.

5. Tartışma

Yapılan bu çalışmada, asimetrik bilgi teorisi çerçevesinde, güven indeksi ve hane halkı harcamalarının ithalat ve ihracat verileri ile olan ilişkisi incelenmiştir. Çalışmada bu çerçevede Dünya Bankası tarafından derlenen Türkiye'nin ithalat ve ihracat verileriyle, Merkez Bankası EVDS sisteminden alınan güven indeksi ve hane halkı harcamaları verileri analiz edilmiştir.

Asimetrik bilgi teorisi günümüzde yaşanan ekonomik krizleri açıklamada başarılı olan, bir ekonomik sistem içerisinde bilgi asimetrisinin tetiklediği süreci izah eden kriz teorisidir. Bu yaklaşıma göre bir ekonomik sistemde güven eksikliği beraberinde önce likidite sorunu ve banka bilançolarında bozulmalara, ardından borsa indeksinin düşmesi ve şirketlerin kredi tayinlamasının güçleşmesine neden olmaktadır (Spread, 2015; Bar-Isaac vd, 2014; Izquierdo ve Izquierdo, 2007; Auronen, 2003).

Klasik ekonomik yaklaşımda ithalat verilerinin güveni azaltması, ihracat verilerinin ise güveni artırması beklenmektedir. İthalat dışa bağımlılığın, ihracat ise üretimdeki artışın göstergesidir. Öte yandan çalışmada elde edilen bulgulara göre Türkiye için bu yaklaşım geçerli olmayıp, güven indeksleri uluslararası ticaretten etkilenmemektedir. Hane halkı harcamalarının ihracata bağlı olması, harcamalar dengesi bakımından araştırma veri seti ve yönteminin güvenilir olduğunu gösterirken, analiz sonuçları ise klasik ekonomik söylemlerin artık geçerliliğini yitirdiğine işaret etmektedir.

6. Sonuç

Asimetrik bilgi teorisi ve bilgi toplumunun temelinde, bilginin ve bundan ileri gelen güven kavramının yattığını ifade etmek mümkündür. Özellikle monetarist paniklerinin ekonomik krizlerde tetikleyici rollerinin olması, bilgi ve güvenin ne derece önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Bilgi ise güvenin bir göstergesi olup, bilinmeyen şeyden korkulduğu ifade edilebilir. Ekonomi bakımından ise bu durum, tüketicilerin ve yatırımcıların güvenlerinin, aslında bir anlamda bilgi asimetrisinin göstergesi olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Ülkemizde son yıllarda ekonomide yaşanan dalgalanmalar ve bununla birlikte gelen döviz başta olmak üzere olumsuzluklar, güven konusunun da ciddi şekilde sorgulanmasına neden olmuştur. Çalışmada elde edilen bulgular, ithalat ya da ihracatın güven üzerinde etkisinin olmadığını ortaya koymaktadır. Bunun yanında hane halkı gelirleri ile ihracat verileri arasındaki ilişkinin pozitif yönde ve anlamlı olması, aslında makro ekonomik göstergelerin uyumlu olduğunu, ancak ekonomik göstergelerin güven üzerinde yeterince etkili olmadığını göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Akerlof, G. (1970) “The Market for ‘Lemons’: Quality Uncertainty and the Market Mechanism”. *Quarterly Journal of Economics*, 84 (3): 488-500.
- Auronen, L. (2003). *Asymmetric Information: Theory and Applications*. Helsinki University of Technology Department of Industrial Engineering and Management.
- Bar-Isaac, H., Jewitt, I. ve Leaver, C. (2014). *Asymmetric Information and Adverse Selection*. Nuffield College, Oxford.
- Greenwald, B. (1986) “Adverse Selection in the Labor Market”. *Review of Economic Studies*, 53(3), 325-247.
- Izquierdo, S. S. ve Izquierdo, L. R. (2007). “The impact of quality uncertainty without asymmetric information on market efficiency”. *Journal of Business Research*, 60(2007), 858–867.
- Love, P. and Lattimore, R. (2009). *International Trade Free, Fair and Open?*. OECD Publications.
- Özek, Y. (2019). “Politik İstikrar Ve Ekonomik Belirleyiciler Arasındaki Nedensellik İlişkisi: Avrupa Birliği Üyesi Merkezi Ve Doğu Avrupa Geçiş Ekonomileri”. *Turkish Studies - Economics, Finance, Politics*, 14(2), 465-481.
- Pekdoğan, H. (2018). “Jandarma personelinin bilgi okuryazarlığı ve teknoloji yeterlilik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi”. *Turkish Studies*, 13(30), 331-346.
- Rothschild, M. and J. Stiglitz (1976) “Equilibrium in Competitive Insurance Markets: An Essay on the Economics of Imperfect Information”. *Quarterly Journal of Economics*, 90(4): 629-649.
- Spread, P. (2015). “Asymmetric information, critical information and the information interface”. *real-world economics review*, 70(1), 121-140.
- Sun, P. ve Heshmati, A. (2010). *International Trade and its Effects on Economic Growth in China*. IZA, Discussion Paper No. 5151.
- Şeyranlıoğlu, O. ve Karavardar, A. (2019). “Katılım Bankacılığında Selem Finansman Yöntemine Dayalı Bir Model Önerisi”. *Turkish Studies - Economics, Finance, Politics*, 14(2), 523-538.
- Vijayasri, G. V. (2013). “The Importance Of International Trade In The World”. *International Journal of Marketing, Financial Services & Management Research*, 2(9), 111-119.
- Yücesan, M. ve Öksüz, M. (2019). “Türk Bankacılık Sektöründe Karlılık Ve İstihdam İlişkisi Üzerine Ekonometrik Bir Analiz”. *Turkish Studies - Economics, Finance, Politics*, 14(2), 605-621.